

آشنایے بامبائے وفرآیند

استعدادیابے ورزشے

دکتر محمد ابراهیم
دکتر محسن حادھی

www.ketab.ir

بامداد کتاب

بامداد کتاب

◀ آشنایی با مبانی و فرآیند استعدادیابی ورزشی

◀ دکتر خسرو ابراهیم - دکتر محسن حلاجی

◀ نوبت چاپ: ششم - زمستان ۱۴۰۳

◀ شمارگان: ۱۰۰ نسخه

◀ فروست: ۵

◀ ناشر همکار: نشر ورزش

◀ شابک: ۴-۲۸-۸۱۳۱-۹۶۴-۹۷۸

◀ کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

◀ قیمت: ۱۵۰ هزار تومان

تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، واحد نظری، پلاک ۱۰۰، طبقه دوم

۰۲۱۶۶۴۸۱۲۴۳-۵

خرید آنلاین: www.bamdadketab.com

 Bamdadketab1379

 ۰۹۱۲۹۳۵۹۷۰۷

سرشناسه	ابراهیم، خسرو، ۱۳۲۵-
عنوان و نام پدیدآور	آشنایی با مبانی و فرآیند استعدادیابی ورزشی / تألیف خسرو ابراهیم، محسن حلاجی.
مشخصات نشر	تهران: بامداد کتاب، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	[۸۰] ص.؛ مصور، جدول.
شابک	۴-۲۸-۸۱۳۱-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
موضوع	استعداد ورزشی — آزمون‌ها
شناسه افزوده	حلاجی، محسن
رده‌بندی کنگره	GV۳۳۶ / الف۲ ا۵ ۱۳۸۳
رده‌بندی دیویی	۰۷/۷۹۶

فهرست مطالب

۵	دیباجه
۷	مقدمه
۱۱	فصل اول: کلیات و روشها
۱۱	□ استعدادیابی
۱۲	■ دلایل استعدادیابی
۱۴	■ پیش‌بینی اجرای ورزشی
۱۷	■ مزایای استعدادیابی
۱۹	□ روش‌های استعدادیابی
۲۴	■ گزینش طبیعی و علمی
۲۷	فصل دوم: فرآیندهای استعدادیابی
۲۷	□ گزینش علمی
۲۹	□ استعدادیابی عمومی
۳۴	■ سلامت‌سنجی ورزشی (آزمونهای آزمایشگاهی)
۳۴	■ سابقه‌سنجی ورزشی فرد و خانواده
۳۵	■ بدن‌سنجی
۴۹	■ روند استعدادیابی عمومی (غربالگری عمومی)
۵۱	□ استعدادیابی ویژه (تخصصی)
۵۲	■ سلامت‌سنجی ورزشی

۵۳	■ قابلیت سنجی جسمانی
۵۸	■ قابلیت سنجی حرکتی
۶۲	■ روان سنجی
۷۰	■ فرآیند استعدادیابی ویژه
۷۳	فصل سوم: تحلیل اطلاعات و هدایت استعدادها
۷۳	□ ورود اطلاعات به رایانه (تحلیل اطلاعات)
۷۶	□ تعیین رشته یا رشته‌های مناسب ورزشی
۷۷	□ ارائه اطلاعات به مربی، اولیا و دانش‌آموزان
۷۸	□ هدایت به سوی باشگاه‌های ورزشی
۸۰	منابع

دیبایه

حضور موفق هر جامعه‌ای در صحنه‌های بین‌المللی نشان از رشد اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و علمی آن جامعه دارد. یکی از صحنه‌های مهم بین‌المللی رویدادهای ورزشی در سطح مسابقات جهانی و المپیک است. امروزه، همه کشورهای دنیا برای کسب مدال‌های طلا، نقره و برنز رقابتهای جهانی و المپیک برنامه‌ریزی‌های زیربنایی چشمگیری می‌کنند.

استعدادیابی ورزشی، از نظر دانشمندان علوم ورزشی، راهی منطقی، کوتاه و مقرون به صرفه برای حضور موفقیت‌آمیز ورزشکاران در صحنه‌های بین‌المللی است.

فرآیند کشف ورزشکاران با استعداد و هدایت آنها به سوی تیم‌های ورزشی ملی به منظور شرکت در برنامه‌های تمرینی سازمان یافته و تخصصی یکی از انتظارات جامعه از تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش است.

رسالت اصلی تربیت بدنی آموزش و پرورش در مرحله اول کشف دانش‌آموزان مستعد از طریق فرآیندهای استعدادیابی عمومی و ویژه و در نهایت، هدایت و معرفی نخبگان ورزشی به باشگاهها و فدراسیونها به منظور ارتقاء قابلیت‌ها و مهارتهای تخصصی است.

به منظور ایجاد هماهنگی و تعیین وظایف حوزه‌های مختلف درگیر در فرآیند قهرمان‌پروری (نخبه‌پروری)، این وظایف بر عهده سه نهاد مختلف در مقاطع گوناگون نهاده شده است. بر این اساس کشف و غربالگری استعدادها و

همکاری در پرورش استعدادهای کشف شدهٔ سنین شش تا دوازده سال وظیفهٔ آموزش و پرورش، هدایت و همکاری در غربالگری در محدودهٔ سنی دوازده تا پانزده سال وظیفهٔ سازمان تربیت بدنی و در مرحله سوم، یعنی؛ در محدودهٔ سنی شانزده سال به بعد پرورش نخبگان وظیفهٔ سازمان ملی ورزش است و کمیتهٔ ملی المپیک و پارالمپیک وظیفهٔ پشتیبانی از برنامه‌های مرحلهٔ سوم را به عهده دارند.

کتابی که پیش روی شماست نگاهی اجمالی به مبانی و فرآیند یا فرآیندهای اصلی استعدادیابی ورزشی دارد. مطالب این کتاب صرفاً به منظور آشنایی کارشناسان علاقه‌مند به فعالیت در این زمینه با مباحث استعدادیابی ورزشی تدوین شده است. از این رو، اگرچه تا حدود قابل ملاحظه‌ای به بحث پیرامون چرایی استعدادیابی می‌پردازد هرگز تأکیدی بر این موضوع ندارد که استعدادیابی امری قطعی و لازم‌الاجرا نیست. تعداد قهرمانان یک کشور است.

مقدمه

بسیاری از والدین علاقه‌مندند کودکانشان موفقیت در رشته‌ای ورزشی را تجربه کنند حتی ممکن است برخی از والدین تمایل داشته باشند کودک خود را در سطح نخبگان ورزشی و قهرمانان ملی و بین‌المللی ببینند. پیش‌رفت از سطوح ابتدایی به سطح نخبگی در ورزش فرآیندی بسیار پیچیده دارد.

این فرآیند نیازمند شناسایی و انتخاب افراد با استعدادی است که شرایط لازم جسمانی، مهارتی و رفتاری برای موفقیت در ورزشی خاص را داشته باشند.

فرآیند کشف ورزشکاران با استعداد، برای شرکت در یک برنامه تمرینی سازماندهی شده، یکی از مهم‌ترین موضوعاتی است که امروزه در ورزش مطرح است. همه افراد می‌توانند آواز خواندن، نقاشی کردن یا نواختن یک ساز را بیاموزند اما افراد کمی به سطوح بالای مهارت و چیرگی دست می‌یابند.

بنابراین، در ورزش، به منزله یک هنر، کشف افراد با استعداد و انتخاب آنها در سنین پایین و سپس هدایت، نظارت و ارزیابی آنها در صعود به بالاترین سطح از مهارت اهمیت زیادی دارد.

در بسیاری از کشورها و از جمله ایران، مشغول شدن جوانان در ورزشی خاص بیشتر بر پایه سنت، آرزوها و علایق فردی استوار است و به محبوبیت آن ورزش، فشار والدین، تخصص معلمان مدارس و بالاخره فراهم بودن امکانات ورزش مورد نظر بستگی دارد.

استعدادیابی مفهوم تازه‌ای در ورزش نیست و اگرچه در کشورهای غربی به طور کلی کمتر به آن پرداخته شده است کشورهای اروپایی شرقی از اواخر دهه ۱۹۶۰ و

اوایل دهه ۱۹۷۰ برنامه‌های ویژه‌ای برای شناسایی ورزشکاران مستعد داشته‌اند. برنامه‌های استعدادیابی در این کشورها شامل ارزیابی اولیه و ویژگیهای حرکتی (مهارتی)، جسمانی (پیکرسنجی) و رفتاری تعداد زیادی از کودکان و حتی تمامی دانش‌آموزان مدارس بود.

بنابر شواهد موجود حدود پنجاه سال است که مربیان به طور غیررسمی به استعدادیابی و ارزیابی وضعیت جسمانی و روانی افراد مشغول‌اند اما تا پیش از ۱۹۷۰، که کشورهای اروپای شرقی به ویژه روسیه، آلمان شرقی و بلغارستان برنامه استعدادیابی داشتند، در هیچ کشوری چنین برنامه‌ای وجود نداشت.

چک‌واسلواکی و اخیراً، چین اجرای برنامه استعدادیابی نظام‌مند ورزشی را آغاز کرده‌اند که در کسب مدال‌های بین‌المللی فراوان در طول سالهای ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۰ به آنان کمک کرده است.

هردوی آلبین و همکاران بر نقش بسیار مهم استعدادیابی کارآمد در ورزش مدرن تأکید کرده‌اند و آن را عامل مهمی در پیشرفت بسیاری از رشته‌های ورزشی المپیک، در طول دو دهه گذشته، در حوزه‌های شرقی، دانسته‌اند.

نتایج حاصل در این کشورها غیرقابل تصور و حیرت‌انگیز بود. بیشتر افرادی که در بازیهای المپیک ۱۹۷۲ مدال گرفته بودند، به ویژه از آلمان شرقی، به طور علمی انتخاب شده بودند. این موضوع در مورد بلغارستان در بازیهای المپیک ۱۹۷۶ نیز صدق می‌کرد. تقریباً ۸۰ درصد از کسانی که مدال گرفته بودند نتیجه فرآیند شناسایی استعدادها بودند.

در ۱۹۷۶، در رومانی، گروهی از کارشناسان و متخصصان قایقرانی دختران جوانی را برای این رشته انتخاب کردند. ابتداء صد دختر از میان ۲۷۰۰۰ دختر (تا سن ۱۹ سال) انتخاب شدند. تا ۱۹۷۸، این گروه صد نفری به ۲۵ نفر، که در واقع تشکیل دهنده اکثر اعضای تیم اعزامی به بازیهای المپیک مسکو بودند، رسیدند. نتیجه این استعدادیابی یک مدال طلا، دو مدال نقره و دو مدال برنز بود.

گروه دیگری که در اواخر ۱۹۷۰ انتخاب شدند پنج مدال طلا و یک مدال نقره در بازیهای المپیک ۱۹۸۴ در لس آنجلس امریکا و نیز نه مدال در بازیهای المپیک ۱۹۸۸ سئول گرفتند.

برنامه مشابهی برای استعدادیابی ورزشی در ۱۹۸۰ در کشورهای اروپای غربی، امریکای شمالی و برخی از کشورهای مشترک المنافع اجرا شد اما به علت نداشتن مؤسسات ورزشی یا مراکز ارتقاء قابلیت‌های ورزشی مشکلات فراوانی برای این کشورها به وجود آمد.

در مراکزی که چنین سیستم‌های ورزشی‌ای اجرا می‌شوند، دانشمندان علوم ورزشی و متخصصان طب ورزش قادر به شکل دادن و اجرای آزمونهای پیشرفته استعدادیابی و ورزشی هستند. همچنین، در این مراکز، برای ارتقاء عملکرد ورزشکاران، اطلاعات به طور منظم از آنان جمع‌آوری و بر اساس اصول علمی در برنامه تمرینی آنها به کار می‌رود. چه به واسطه انفرادی و چه به طور گروهی، به کار گرفته می‌شود. مثلث متخصصان علوم ورزشی، متخصصان طب ورزشی و مربیان می‌تواند نقش مهمی در اجرای فرآیند استعدادیابی ورزشکاران برعهده داشته باشد. این مجموعه اطلاعات منظم و مفیدی را در اختیار فرد می‌دهند تا در مورد اشتغال به ورزشی خاص تصمیم‌گیری کنند.

دستیابی به اوج عملکرد ورزشی نیازمند ورزشکارانی با ویژگیهای بیولوژیکی خاص، تواناییهای زیست حرکتی برجسته، ویژگیهای روان‌شناختی قوی و برنامه‌های تمرینی علمی با بهره‌گیری از متخصصان علوم ورزشی و امکانات کافی است.

بنابراین، برای عملی شدن فرآیند استعدادیابی در ورزش معیارهای خاصی مد نظر است از جمله برخورداری از سلامت کامل جسمانی و روانی، برخورداری از اندازه‌های پیکرسنجی مناسب، دارا بودن ویژگیهای وراثتی برجسته، برخورداری از امکانات ورزشی کافی، مهیا بودن شرایط محیطی مناسب و سرانجام دسترسی

به متخصصان علوم ورزشی.

معیارهای به کارگرفته شده برای استعدادیابی در هر رشته ورزشی باید اختصاص به آن ورزش داشته باشند؛ برای مثال، معیارهای لازم در ورزش بسکتبال عبارتند از: قد و دستهای بلند، توان هوازی بالا، ظرفیت هوازی بالا، هماهنگی، مقاومت در برابر خستگی و فشار روانی، هوش تاکتیکی و روحیه همکاری.

زمان شروع مرحله بعدی استعدادیابی برای هدایت برگزیدگان به سوی تمرینهای اختصاصی نیز در مورد هر ورزش متفاوت است؛ برای مثال، شروع این مرحله در ورزشهای ژیمناستیک، شنا و اسکیت نمایشی از نه تا ده سالگی و در مورد ورزشهای دیگر برای دختران از ده تا پانزده سالگی و برای پسران از ده تا هفده سالگی است. در ورزشهای پارونزی، بسکتبال و وزنه برداری، برنامه‌های استعدادیابی پس از بلوغ اجرا می‌شوند.

ویژگیهای جسمانی، رفتاری مورد نیاز برای استعدادیابی در ورزشهای مختلف متفاوت‌اند. پایه گزینش بر این فاکتور نهاده می‌شود که ویژگیهای مورد نیاز هر ورزش می‌تواند در سنین پایین‌تر شناسایی شود و تمرینهای اختصاصی بعدی تکامل یابد.

فرآیند گزینش رویکردی پیشرونده است که براساس سازگاریهای کودکان با برنامه‌های آموزشی و تمرینی و همچنین، نیازهای اجتماعی و عاطفی آنان طراحی می‌شود.

موفقیت یا شکست در برنامه استعدادیابی به وجود تعادل بین توانایی کودکان و نیازهای هر ورزش و بسیاری از عوامل دیگر بستگی دارد. توانایی، ماهیتی پویا دارد که با رشد، تکامل و بالغ شدن کودک تغییر می‌کند.